

Tandrčak

Dičiji list na bunjevačkom jeziku • Subotica, februar 2011. • Godina IV

broj
38

SRIČAN TREĆI RODENDAN

RIČ UREDNIKA

Draga dico,

Naš „Tandrčak” ovog meseca proslavlja treći rođendan. Tri godine kako se družimo, kako vam svakog meseca donosimo pregršt šareni i lipi strana, iz koji virujemo da ste puno naučili al se i lipo zabavili. I nadalje će bit tako, jel ono što je dobro ne triba minjat, al mož još

malo dotirat. Trudićemo se da „Tandrčak” i dalje bude vaš najbolji drugar iz klupe, koji je tu da vas nauči, posavituje i razveseli.

Pišite nam i šaljite vaše radove na konkurs koji smo raspisali povodom „Tandrčkovog” trećeg rođendana.

Do idućeg meseca jedan velik pozdrav!

v.d. urednik:

mr Suzana Kujundžić - Ostojić

Tehnički urednik: Nikola Stantić
Saradnici: Ruža Josić, Ana Popov, Eva Bačlija, Branka Bešlić, Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir K. Matković

Ilustrator: Bane Kerac

Štampa: Rotografika Subotica

CIP - Каталогизacija u publikaciji Библиотека Матице српске, Нови Сад
087.5

TANDRČAK : dičiji list na bunjevačkom / odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 2008 br.1 - Subotica : Bunjevački informativni centar, 2008.- ilustr. : 30 cm
Mesečno

ISSN 1820-6735

COBISS.SR-ID 228104199

Nagradni konkurs

Za sve koji vole i čitaje „Tandrčak” i idu u osnovnu škulu

Povodom trećeg rođendana „Tandrčka” šaljite nam vaše likovne radove na temu „Tandrčkov rođendan”.

Na poledini rada obavezno napisat ime i prizime, razred, škulu.

Radove slat na adresu:

Trg cara Jovana Nenada 15/I
24.000 Subotica

Proglašenje prva tri nagrađena mesta biće na proslavi godišnjice „Tandrčka”.

Prva tri plasirana rada dobiće prigodne nagrade.

Dida Mraz bio i u Somboru

Za sve učenike bunjevačkog govora iz Sombora i svoje članove UG „Bunjevačko kolo” je napravilo pravo veselje prid Božić. Bio je to program sa prigodnim božićnim sadržajem. Veče je poprimilo obiluzje pravog božićnog koncerta na kome su se orila grla svi generacija pivača.

Didi Mraz je te večiri stigo baš na vrime kad su mališani iz OŠ „**21. oktobar**” prikazivali svoj program. Učenicima koji pohađaju predmet Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture sa svojom učiteljicom **Blaženkom Maričić** predstavili su se prigodnim recitacijama i igrokazom. S **Didi Mrazom** koji je donio paketiće iz Nacionalnog savita dica su pivala poznate novogodišnje pismice na veliko oduševljenje brojne publike.

Svečano je bio pripravit božićni aranžman s uređenim bunjevačkim astalom od mladog zelenog žita, Betlehema, svićica... pa sve do kruva božićnjaka. Prigodne tekstove i pisme o Matericama, Badnjem danu i Božiću govorile su **Aleksandra Medurić Kalčan** i **Ružica Parčetić**.

Božićne pisme pripravile su član-

ice **Kluba udruženja penzionera**, pivačka grupa **Varošanke**, TS „**Somborski bećari**” sa kojima su pivali sjajni mladi glasovi **Vesne Živković** i **Ane Parčetić**. Dica iz GKUD-a „**Ravangrad**” su recitacijama podsitila na običaje za Materice i Oce.

Na kraju priredbe iz cile Bunjevačke kuće orilo se iz grla učesnika i publike „**Radujte se narodi**” i „**Zvončići**”.

R. Parčetić

Bunjevačko prelo

Jedan od četiri velika bunjevačka praznika je i prelo. Prelo je tradicionalni bunjevački običaj, koji se s početka održavo po kućama i salašima. Na jednom mistu okupile su se žene i djevojke i prele vunu. Tom prilikom vodili su se ženski divani: koja reduša šta kuva, kaki je šligeraj opravila za štafir. Matere su sa sobom vodile i dicu, ako su manja.

Bili su tu i muškarci. Oni su se najčešće kartali a neoženjeni su kibico-

vali cure. Ako je prelo organizovala jaka djevojka, onda su tu, ko sluča-

jno, svraćali momci tamburaši.

Kod Bunjevaca se išlo na prelo i

Božić u Bajmoku

Po šesti put Bunjevački kulturni centar Bajmok priredio je „Božićnu izložbu”. Ona je postavljena u sali Misne kancelarije Bajmok, a svečano je otvorena 15. decembra. U čelu prostorije bila je bogato okićena grana, pored koje je bio postavljen astal ko za Badnje veče, s božićnjakom, zamedljanom rakijom, čorbom od grava, papulom, pečenom ribom, orasima, jabukama, bilim lukom... Na drugom astalu bilo je nekoliko božićnjaka koji su privlačili positiocce svojim

višto napravljenim ukrasima. Duž zidova sale, ko i na samim zidovima, bilo je izloženo oko 500 radova, svega što se uklapa u Božić. Tako su se tu našli mali betlemi, božićni vincici, ručni radovi, oslikani predmeti, slike od slame, božićne čestitke od slame i tušta drugi razno-razni ukrasa.

Al najlipši ukrasi te izložbe bili su učenici koji pohađaju izbornu nastavu Bunjevački govor s elementima nacionalne kulture u bajmočkoj os-

novnoj škuli, koji pridaje učiteljica **Svetlana Mormer**. Oni su recitovali pismice a na kraju otpivali pismu „Podvikuje bunjevačka vila”. Za učešće u programu dobili su skromne božićne poklone u kojima su bili slatkiši.

Izložene eksponate izradilo je oko 40 izlagača iz Subotice, Palića, Tavankuta, Male Bosne, Stare Moravice i Bajmoka, med kojima su i dica, što je zdravo važno u očuvanju ove

tradicije. A kako se kadgod slavio Božić saznali smo u pripovetki **Katice Marganić**, bajmočke glumice-amaterica. Sa nostalgijom je divanila o kadgod snigom zavijanijim Božićima, zdravo ugrijanim sobama ispunjenim slamom, granama, radošću i velikim iščekivanjem rođenja malog Isusa. To je uporedila s današnjim obilježavanjem Božića koji je bogatiji, al ne s tako dubokim i istinskim osićejanjima ko kadgod. **E. B.**

posli disnotora. Tad se peklo friško meso, divenica, fanki. Domaćica je dilila poklone, najčešće mladencima, onima koji su se te godine vinčali. Žene bi dobijale štof za leveš, keceljac, a muškarci štogod za rad i obavezno maramice.

Pošto su ta okupljanja bila najčešće samo za komšije i poznanike onda je Pučka kasina, 2. februara, na Marin dan, 1879. godine organizovala u varoši Veliko prelo. Cilj je bio da se širi bunjevačka kultura i običaji.

Na prelo je mogo doć ko god je tio. Tad se oblačilo najlipče ruvo, kitila se karuca i fijakeri i dostojanstveno išlo na proslavu. Tačno se znalo kojim redom idu igre i pisme. Momci bi unaprid udivanili igru s divjokom, ona je to zapisala jel zapam-

tila i pridržavala se spiska. Što je spisak bio duži divojka je bila na boljem glasu. Bila je to dobra prilika da se mladež upozna.

Danas se divojke i momci upoznaju u škuli, u kafiću, u parku... al prelo se i dalje proslavlja. Ljudi su malo drugačije obučeni, dolaze automobilima, al je zato ostala pisma, tamburaši, divenica, fanki. Momci se i dalje na prelu udvaraje divojkama kad bunjevač-

kim divanom, kad malko drugačijim. Važno je da se i danas, posli 130 godina, niguje bunjavačka kultura i običaji.

Ruža Josić

Pisma „Tandrčka” za Božić

Uoči katoličkog Božića dičiji hor „Tandrčak” imo je svoj prvi godišnji koncert, i to zdravo uspišan. Puna čitaonica Gradske biblioteke bila je mala da sidnu svi positioci. **Irena Kovačev**, vođa hora „Tandrčak” i nastavnik muzičkog vaspitanja u Osnovnoj škuli „Ivan G. Kovačić”, je spojila hor Osnovne i sridnje škole „Žarko Zrenjanin” koju pohađaje hendikepirana dica, zatim hor Gerontološkog centra, a u nekoliko pisama učestvovali su i učenici Škule za slušno oštećena lica, koji su tekstove pisama rukama „privodili” na znakove nuz pomoć koji oni komuniciraje.

Taki spoj horova, stari i mladi, učenika specijalni škula i oni drugi, zvućio je veličanstveno. Publika je sat vrimenta uživala i u izboru pisama koje je ovaj zajednički hor izvodio, med kojima su bile evergrin pisme ko „O sole mio”, „Devojko mala”, zatim božićne pisme ko ona

najpoznatija u svitu „Tiha noć”, pa „Oda radosti” i dičije pisme, a onda i nekoliko narodni. A pivalo se, ko ritko di, na nekoliko jezika, srpskom, bunjevačkom, mađarskom, engleskom i nimačkom. Impresivno! Tim više što je hor osnovan pro-

litos i još nije proslavio ni prvi rođendan.

U programu koncerta gosti su bili i **Mihajlo Jancikin**, glumac u penziji, koji je odrecitovo i odglumio dvi pismice, ko i dvi učenice na violončelu.

B. E.

Moja varoš

Kad bi kazali, lipotu opiši,
lipotu varoši tvoje tije,
di ruža bila cvata i mriši,
a mlad izdanak dušu ti grije.

Kraj glavnog puta kuće starinske,
ko ishasniranog kaputa kroj,
pendžeri mali, tarabe niske,
na draču pčelinji veseli roj.

Rđa već nagrizla čatorne sive,
al pod njima još su tičija gnizda,
pod starim cripom grede se krive,
tavani pripuni srebrni zvizda.

Cigurno pitate - di je lipota?
Skrivena ona u mojoj je duši.
U toj staroj kući, izvoru života,
još uvek odžak veselo se puši.

S prolićom, sunce kadgod se javi
sokakom dičica već trče bosa,
dok jim u oku nebo se plavi,
na vitru vijori svilena kosa.

Taj mlad izdanak dušu mi grije
ko ruža bila što mriši i cvata,
lipotu varoši moje tije
u srcu nosim ko sestra brata.

Alisa Prčić

Sniško Bilić

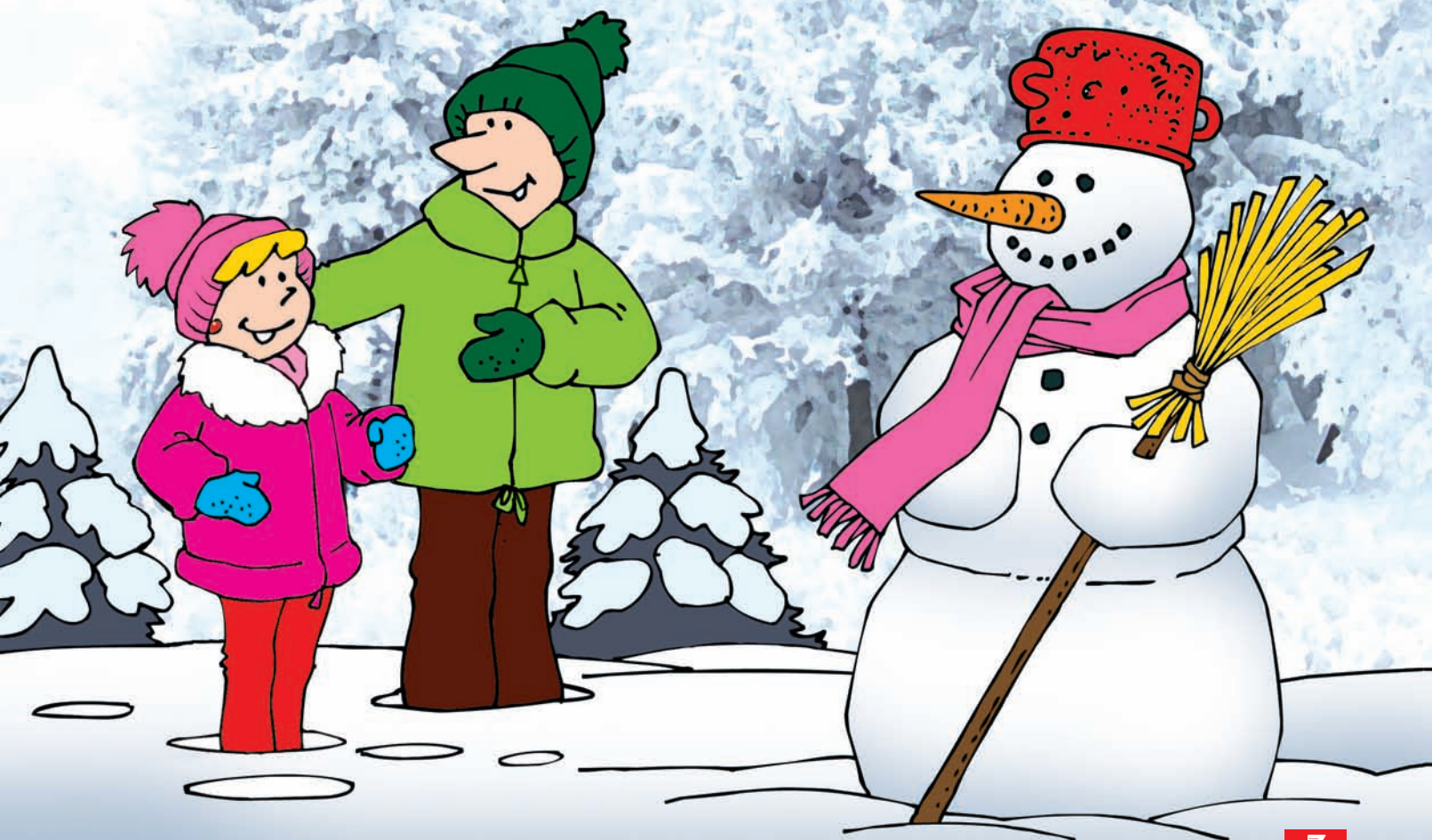
Dičnog Sniška Bilića
Mila i tata prave,
i baš sad mu meću
lonac na vr glave.

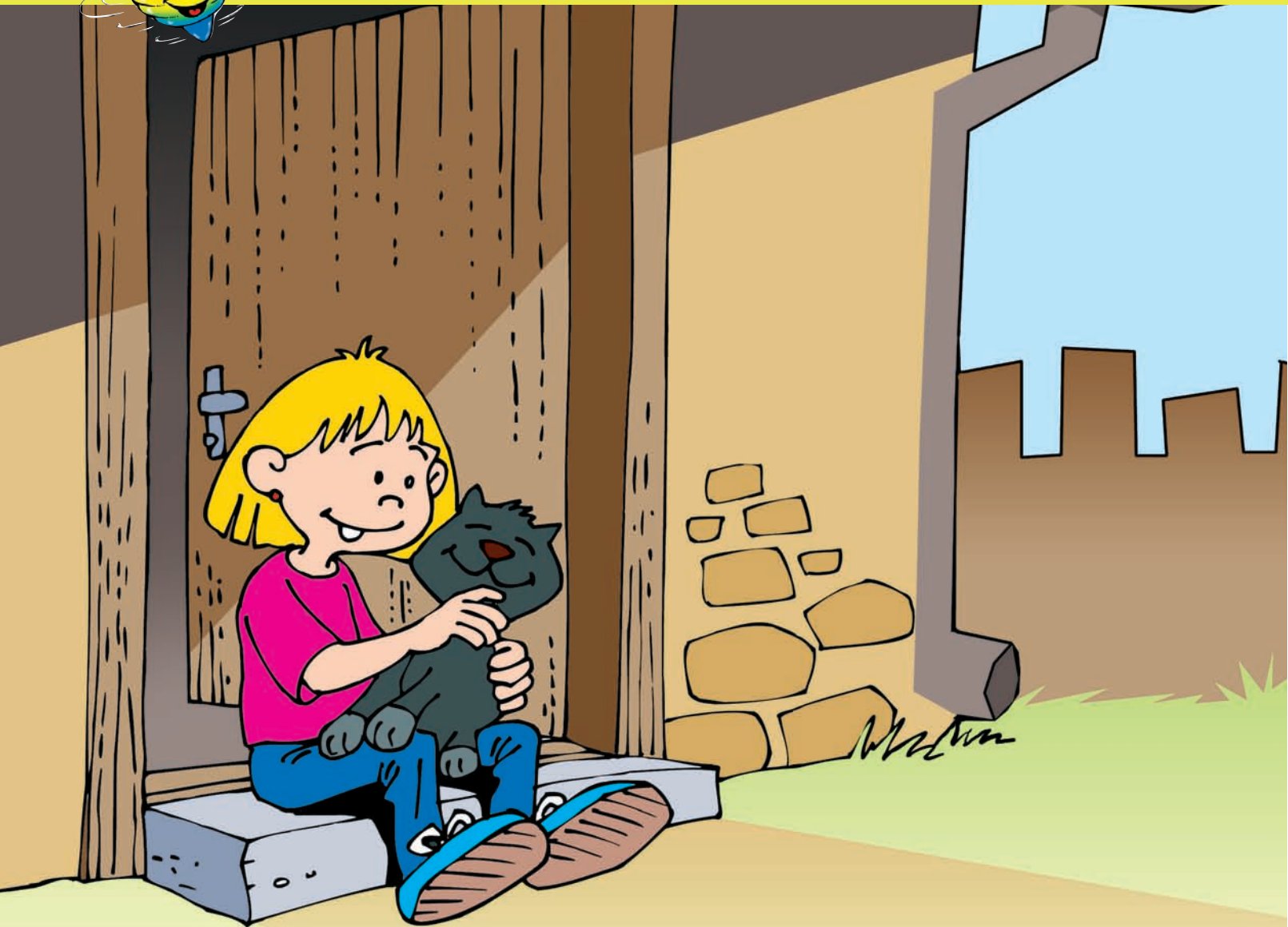
A od uglja crnog
napravili oči,
koje će nas gledat
danjom i po noći.

Na nosu mu stoji
jedna zdravo lipa,
ta nije banana -
već je šargaripa.

Ruka mu je, dico,
jedna stara metla
što je još juče pivca
po avliji vijala.

Petar Vojnić Tunić

Nena i cica

Mala Nena oči širi,
ne viruje tom šta vidi -
jedna mala, crna cica
na njezinom pragu sidi.

Ta zašto je taka mala
prid vratima prinočila?
Cigurno se zasigrala
i u sigri izgubila.

Miluje je Nena nežno
i blagim je glasom pita -
Ta jel lipo, crna cico,
tako da se noćom skita?

A cica je samo gleda,
pa mjaukne s puno stila -
Prest u tvom krilu, Neno,
obaško bi ja volila.

- Ta ne volim ni ja, viruj,
uik tako sama bit,
valjda će mi mama, tata,
davu želju ispunit.

Lipo ću ji ja zamolit
kad se s posla kući vrate
da postaneš samo moja -
kad već nemam seke, bate.

Ana Popov

Legenda o kralju Alariku

Postoje pripovetke koje se nikad ne upokoje i ne nađu svoj put u sazvižde zaborava. Jel, i ljudi su ko i zvizde. Jedne ni ne primetimo, iako su nam vidljive jel ima ji tako puno; a drugi samo prolete kroz noć, ostavljajući nas brez davanja svojim svitlom. To su pripovetke od starine koje vremenom postaju legende, a kad i legende ostare ko ljudi, one ne umiru, već postaju mitovi. I tako zauvijek prkose vrimenu. Niko ko je u tim pripovetkama, više nije živ da nam kaže kako je sve tačno bilo. Ostaje nam, ko i sa svakom legendom, da joj virujemo na rič i pokušamo zamisliti... I priča o kralju Alariku je jedna od ti.

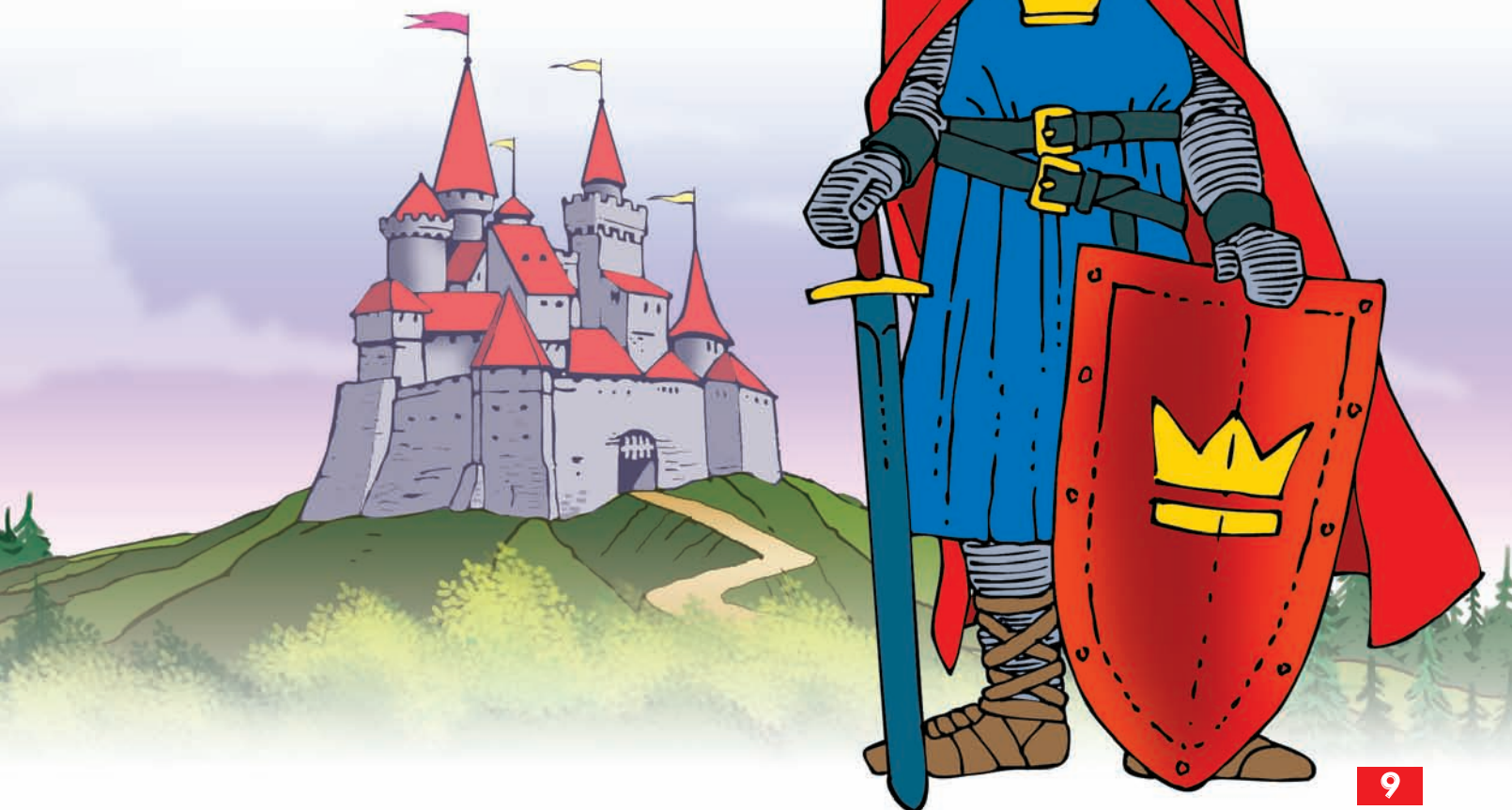
Kad se Alarik rodio, padala je nezapamćeno ladna kiša u srid lita. A led koji je kišu pratio, potuko je usive na mnogim poljima. Tako nevrime, stariji svit je tumačio ko upozorenje da dolaze teška vrimena. U dvoru se sva posluga skupila oko porodilje, jel

je dite s teškom mukom došlo na svit, iako je bilo sitno. Isto večer porodilja je sklopila oči, a kralj Teodorik, posto je udovac, po drugi put. S tri sina, tri princa.

Najstarijem bi ime Dominik, sridnjem Emil, a tek rođeni Alarik, od najstarijeg sina bio je mlađi čak četrnaest godina, a od sridnjeg sedam. Osim što je bio najmlađi, od svoje braće se razlikovo i po tom što je njegova majka bila žena iz naroda. Iako se tom protivio čitav dvor, kralj Teodorik oženio je svoju mladu sluškinju posli prve žene, koja je bila plemićkog porikla, iz daleka.

Sve bi se to kakogod sleglo i smirilo, jel nije dvor prvi put u žalosti. Al proročanstvo koje se prinosilo s kolina na kolino u ovom kraljevstvu, divanilo je o kralju koji će vladat vič-

no, i nikad mu niko krunu neće priuzet. Tog kralja, kazivano je, pripoznaće tako što će imat bilugu po rođenju. Niko nije znao kazat tačno šta ta biluga znači, ni kako bi ona tribala izgledat, ni di bi tribala bit. Kralj Teodorik je bio zibunjen, a savitnici i sveštenstvo brez glasa kad su ugledali novorođenog Alarika. Jel svi su već mislili da se proročanstvo ostvarilo kad se rodio Dominik, koji je imo bilugu na desnom ramenu, veličine pošake, dok je Alarikova biluga bila na livoj strani, iznad srca. Kad je za to

čuo Dominik, pocrvenio je od zavisti i od tad ga nije mogo vidit očima.

Kralj Teodorik se trudio bit dobar otac, koliko je mogo, jel nije bio od oni kraljova koji nikad ništa ne rade. Teodorik je bio i kralj i ratnik. Strog, al pravedan vladar. Zastrašujuć, al u suštini plemenit. To je poštivo i kod drugi ljudi. Snaga njegovog carstva mnogima nije bila po volji, pa su često izbijali ratovi. Tako se protiv njega dignu na oružje narodi sa sivera. Pa on u boj povede svoje najbolje ratnike, a po prvi put, sa sobom odvede i najstarijeg sina Dominika. Sad već momka od dvadeset godina, Dominik se pokazo ko pravi junak, na oca. Zato mu je kralj, posli pobide, odredio da komanduje dvorskom stražom u vrime mira. Kad su se vratili iz boja, i Dominiku privili ranu koju je dobio na bojištu, prvi istrči mali Alarik da vidi oca i brata, a za njim sva posluga koja ga nije mogla zauzdat.

Alarik usklikne svojem bratu: „**Znam da si ranjen, i mene je pekla tvoja rana!**”, al mu se brat ne obraduje, nit ga pogleda s konja. Kad je to kralj čuo, raspitivo se kod sluga kako mali kraljević zna da mu je brat ranjen kad nije bio na bojištu, nit je glasnik poslat na dvor da javi šta se u bitki trevilo.

Onda se u gomilu oko kralja probije doktor i kaže kralju Teodoriku da je malog kraljevića pekla biluga ko ljuta rana iznad srca, cilo vrime dok su vojevali bitku, i da je sad veća nego što je bila. Tačno na po srca. Kralj naredi da se Alarik vrati u svoju sobu, a posli te večeri kad se slavljje završi ode kod njega.

Tad kralj upita svojeg najmlađeg sina o rani koja ga je pekla kod biluge i kako je znao da mu je brat ranjen. A sin mu je kazo isto što je već i doktor kazivo, da ga je peko bilug ko da je rana, jel priko njeg osti sve što se braći dešava. Ono što je kralja najviše iznenadilo jeste kad mu je Alarik kazo, iako mali al zdravo ozbi-

ljan, da kad mu biluga pokrije srce, na njega će doć red da ide u bitku.

Kralja Teodorika ovo čak i nasmije, jel Alarik je bio sitno dite, a on je već odlučio da kraljevstvo prida najstarijem sinu kad za to dođe vrime. I nije imo namiru od Alarika pravit ratnika, jel je jedan kralj dovoljan.

Na to mu sin odgovori da će Dominik vladat do kraja života, kako je i želja oca, al da je njegova vladavina do kraja vrimena. Otac mu se na to zbuni, pa pomisli da mali kraljević bunca, jel ga je još uvik tresla groznica. On ga pokrije, ne znajuć šta da mu odgovori, i naredi mu da se odmara. Izade iz sobe začuđen, i ne progovori ni riči niskim o ovom.

Ređale se godine od te večeri, jedna pored druge i Alarik izraste u derančića od četrnajst godina. Naučio je svirat tri instrumenta, svaki jezik koji se u carstvu divanio znao je i on, i nuz to bio odličan u mačevanju. Al je još uvik gledao braću kako odlaze i dolaze iz bojeva. I malo su koji izgubili. Bio je ponosan na nji, al san mu je bio da stane nuz oca i braću kad se na megdan skupe dvi vojske. Ta želja i radoznalost ga je tirala da se popne na najviše drvo u blizini dvora, jel ga dalje nisu puštali. Otaleg je mogo vidit očevu vojsku iz daleka. Ako bi prvi konjanik nosio barjak, znao je da su pobidili. I uglavnom je bilo tako. Al sve te pobide samo su još više rasrdile neprijatelje Teodorikove. Sami mu nisu mogli ništa, pa su se jedared krišom našli svi pod jednom šatrom, i tu se dogovore da zajednički udare na njega. I narodi sa sivera, i varvari, i mnogi drugi. Tad je Alariku bilo dvadeset i jedna godina, a kralja Teodorika je već sustigla starost, pa povede i sina Emila, al opet zabrani Alariku da ide s njima, jel je bio slabašan. Silne su se vojske stale kupit, toliko ji je bilo da su i vrane počele pratit kolone iz visine. Prid polazak, kralj Teodorik zagrlj svoja dva sina, dva ratnika, sluteć da ovu bitku možda neće dobit. Al svedno nije pristo pridat sedam gradova

brez megadana, koje su mu tili oduzet.

Išli su kroz gustu šumu do bojišta, na kojem su se dogovorili nač, tek Teodorik i njegovi sinovi upali su u zasidu, di su ji mučki zasuli strilama. Tu je Emil pao s konja i nise pomaako. Kad je zasida pristala, kralj naredi da se nastavi do bojišta, jel ga tamo čeka sva njegova vojska.

Ne prođe dugo, Alarika opet za-peče bilug, sve su mu suze krenile na oči. On rastrgne košulju i vidi da je bilug ovaj put priko srca. Znajuč šta mu je činit, od postelje opravi uže i spušti se na zemlju iz svoje odaje. Uzme najboljeg konja što je priosto na dvoru, i pojuri putom kojim je prošlo na stotine drugi konja.

U dolini su se skupile dvi vojske, mnogi barjaci i koplja uprti ka nebu al nigdi sunca. Bio je potpuno siv dan, ko da je i nebo okrenilo leđa čoviku i njegovim ratovima. Kad kralj Teodorik ugleda silnu vojsku on ne nađe ništa do zlobe u njevim očima. Stari ratnik steže mač i pogleda svoje sinove, spremajuć se da izda naredenje da se u dolini sudare. Sablja na sablju, štit na štit.

Bio je posljednji tren da se kako čudo trevi, kad med dvi vojske uleti konjanik kojeg niko nije pozno, pa spušte lukove i jedni i drugi da mu vide lice. On zbacio ogrtač, a kralju se srce skameni, pa se prisiti šta mu je sin divanio one davne večeri, kad je još bio u snagi i ciguran u sebe.

Alarik, ne gubeć vrime, priđe neprijateljskoj vojski tako blizo da su se i vođe začudile odkaleg mu tolika rabrost. On ji sve pogleda, od prvi redova do začelja, di se čovik od čovika nipočem nije mogo raspoznat. Pa njim kaže:

„**Čujte me, narodi sivera, varvari i svi koji ste rame nuz rame s njima stali. Zašto se borite? Zašto ste došli? Radi mira? Jel radi rata? Ako želite mir, njega već imate. U miru ste došli na naše tlo. I kad se ova bitka završi, ko god nosio barjak, opet će zavladat mir. Čemu bitka? I vama i**

nama ne treba rat, već mir. I vašim i našim ženama tribate više nego ovom polju na kojem smo se našli. Tu vas ne želi niko do vrane koje vam kruže nad glavama. Bitka nije ni počela a ja sam već izgubio jednog brata. Mnogo će ji još past ako ne utihne rat u dušama. Nije ovo bitka dvi strane, već bitka jed-

nog nesporazuma. Ne želimo vam zlo, al sa svoje zemlje odstupit ne možemo. Okrenite se, pođite u miru i bićete pošteđeni.”

Niko se ne oglasi. I ni se čulo ništa osim rzanja konja i zveckanje sablji i štitova. A onda se iz mase podiže luk, i zvižduk strile poremeti muk ratnika, leteć iznad glava varvarski. I nađe svoj cilj u središtu biluga, na Alarikovim grudima. Uplašen strilom, konj mu se stao propinjat i potrči natrag ka svojim redovima, noseć Alarika koji je samim čudom ostao zakačen za sedlo. Kad ovo vide oči kraljeve, on skoči s konja i potrči da spusti sina, a na licu najstarijeg mu brata, prvi put se pojavi kajanje, žalost, a onda bis, i tio mu je pritrčat, al svati šta se sprema i šta mu valja činit. On pušti suzu, a onda pogleda u vojsku koja ni sama nije bila svisna ko je i zašto potego luk i strilu na riči razuma. Dominik po-

diže mač ka nebu i svojim pokličom povede ratnike svojeg oca ko lavinu sniga koja nuz gromoglasno spuštanje niz planinu ruši sve prid sobom. Nemajući kud, krenili su na suprotnu stranu ka dolini i tu se strašno sudare nuz ogromnu buku i pokliče. Mnogi dobri ratnici pali su na obadvi strane dok se noć nije spustila.

Kralj Teodorik, i par odani ratnika, odneli su mu sina Alarika na proplanak, podalje od bitke koja se lavovski vodila, pa ga upita zašto se oglašio o njegovo naređenje da ostane na dvoru. A on njim samo odgovori da mu posade hrast na mistu di ga je pogodila strila. Kralj u silnoj žalosti skine svoju krunu i prid ratnicima, proglasi svog najmlađeg sina za kralja, al ovaj sklopi oči koji čas docnije. Kad su ovo vidili, ratnici su ga nazvali kraljom mira. Kad se bitka završila svi priživili neprijatelji Teodorikovog carstva konačno su se pokorili. On opet uzme krunu, pa kruniše, jedinog priostalog sina, Dominika. A ovaj naredi da se ispuni želja njegovog brata i na mistu di ga je pogodila strila, posade hrast. Brata mu Emila su sarranili kako dolikuje kraljevskoj lozi.

I nasto je mir u danima koji su uslidili posli ljutog boja. Ne prođe dugo potom, Teodoriku dođe vrime da se sustrije sa svojim pricama na nebu, a Dominik je dobio sina Erika. Erik je kasnije dobio Abraksasa, a Abraksas je dobi Drususa. Drusus je dobio Edgara, a Edgar je dobio Torna. I na poslitku, Torn je dobio Bernarda. Bilo je to sedmo kolino od loze Teodorika. I izraste hrast u ti sedam generacija, toliki da ga ni četiri čovika nisu mogla opasat, držeć se za ruke. I nijedan od nji ne povede vojske nit se lati sablje da brani kraljevstvo, već su provili život u miru, i sinove i ćeri svoje podizali. Legenda u narodu kaže da je tako jel nad kraljevstvom od dana velike bitke, bdije kralj Alarik - kralj mira. Jel njegova je vladavina do kraja vrimenta.

**Pripovtiku napiso
Tihomir K. Matković**

Slobodan Stanišić

Slobodan Stanišić je jedan od najčitaniji srpski pisaca za dicitu i mlade. Živi i stvara u Beogradu, di je završio Filološki fakultet i Fakultet dramski umitnosti. Pored pisanja, crto je i karikature za tušta domači i strani novina, uređivo brojne radio i televizijske programe, bio urednik dičiji listova „Neven“, „Linji Gaša“, „Zmaj“, a od 1996. do 2001. je bio odgovorni urednik Programa za dicitu i mlade RTS-a.

Poznat je po velikom broju književni susrita, na kojima glumi, deklemuje i crta na licu mista, koristeć svoje veliko iskustvo karikaturiste.

Privoden je na engleski, ruski, biloruski, kineski, švedski, mađarski, rumunski, bugarski, slovački, rusinski i nagrađivan svim značajnijim nagrada-

ma za svoje književno stvaralaštvo. Objavio je 25 romana, nekoliko zbirki

priča i pisama za dicitu, drame, monodrame itd. Prid vama je, dicitu, jedan od njegovi noviji romana.

Dušan - princ Sunca

Ovo je istorijski roman naminjen dicitu i omladini. Pisac nas vodi u vrime cara Dušana Silnog, a njegovo imenovanje u Dušana, princa sunca, nije slučajno. Opisujuć dane kad je ova istorijska, al i legendarna ličnost bila derančić, pisac u njem poveziva avanturu, pravdoljubivost, zaljubljujivost i mudrost muškarca koji sve svoje pobide, ipak meće u senku žene u koju će se zaljubit. Naš Dušan u ovoj knjigi je istovrimeno i Ajvanho, al i car Dušan Silni, znamenita ličnost srpske istorije.

O odrastanju

Šta radit?

Sa sazriivanjom, postajemo svesniji sebe i svoji fizički karakteristika. Fizički izgled nam postaje važniji i sve više pažnje usmiravamo na to kako izgledamo.

Primećujete, npr. da imate velik nos, dugačke trepavice, isturenu bradu, izražen stomak...

Nike od ovi karakteristika (uglavnom one koje doživljavate ko pozitivne) prihvaćate a nike ne.

Višak kila, velik nos, bubuljice.... uf!

Dešava se da one fizičke karakteristike koje vam se ne sviđaje, ko što je npr. višak kilograma, bubuljice doživljavate ko opterećujuće, loše. Pa tako počnete uvlaćit stomak kad ste u društvu il kad ste sami, prid ogledalom, tek da vidite kako izgledate brez većeg stomaka. Opterećujete se ovim, za vas, neprijatnim stvarima.

Ovo je naročito naglašeno ako vas okolina, drugari zadirkuju jel kadkad ismiivaje zbog toga. Zapitajte se kaki su to drugovi koji vas zadirkuju i ne privaćaje vas onake kaki ste.

Njima se nemojte opterećivat jel nisu vridni vaše tuge i bola.

Često se povlaćite u sebe, izbegavate izlaske u društvo, i što je najgore kad je rič o višku kilograma podvrgavate se rigozoznim dijetama. To su one poznate dijetete koje tvrde da ćete za par dana smršat par kila. Iako je većini vas jasno da je sve to šarena laža ipak prihvaćate dijetu, izglednjujete sebe i svaki dan stajete na mažu da provirite koliko kilograma se istopilo.

Ako imate problem s bubuljicama, onda kupujete razne kreme (koje se reklamiraje a i one manje poznate), koje redovno mećete, zaboravljajuć da kožu prihvaćate svega triba očistit.

Fizički izgled nije najvažniji

Ono što bi tribali znat jeste da fizički izgled nije najvažniji. Virovatno vam ova rečenica zvuči nevirovatno al je tako. To ne znači da sve mora ostat tako kako je brez promine al prava lipota se nalazi u vama.

Prominite što vam smeta - u akciju!

Preporučivam vam, ukoliko imate problem sa svojim fizičkim izgledom tj. ne

sviđaje vam se nike svoje fizičke karakteristike, da porazgovarate sa svojim roditeljima il sa školskim psihologom. Nepotribno je a i beskorisno da se povlaćite u sebe i tugujete nad svojom sudbinom. Pokrenite se i krenite u akciju.

Ako imate problema s viškom kila priporučivam vam bavljenje sportom. Odaberite sport koji vas najviše privlaći i počnite trenirat. Pored bavljenja sportom dobro bi bilo da se konsultujete s nutricionistom, zbog pravilne izrane, jel zabada vad je bavljenje sa sportom, treninzi, rekreacija ako se nastavite nepravilno ranit.

Ukoliko je problem u bubuljicama, obavezno se posavitujte s dermatologom oko izbora krema i tretmana za vašu kožu.

Svi smo različiti i jedinstveni u našim različitostima. Da bi privatili druge onake kaki jesu, prvo moramo privatit sebe s našim manama i vrlinama. **B. Bešlić**

Merlin

Virovatno su mnogi od vas čuli za čarobnjaka **Merlina**. Al cigurno ima stvari koje o njemu niste do sad znali. Ako ste ga samo gledali u Diznijevim crtaćima, onda je cigurno tako. U ovom tekstu, saznaćete još štogod zanimljivo o ovom čarobnjaku. Evo, na primer, poriklo imena i lika ovog čarobnjaka datira iz perioda **oko 1136. godine**.

Osnova za izgradnju mita o Mer-

linu bio je **Merlinus Ambrosius**, prorok iz tog vremena. Kasniji hroničari su dodavali osobine za koje se ne može pouzdano kazati da je imo. Zato je Merlin i stvaran koliko je i izmišljen. Pridanje kaže da je rođen od žene i inkubusa, po starim virovanjima, inkubusi su bića iz drugi dimenzija koji pohode žene u snu.

Zahvaljući tom, pridanje kaže da je Merlin imo neobične moći od sa-

mog rođenja. Prije neg što se zvao Merlin, originalno ime mu je bilo **Muridin Vilt** (Myrddin Wyllt), al je ime latinizovano dolaskom Rimljana na ostrvo. Tako je nasto naš Merlinus Ambrosius.

U mitovima koji okruživaje kralja Artura, Merlin je nezaobilazna ličnost. Zafaljujući tom, Merlin je postopopularna ličnost u literaturi. Pokatkad rđav, a pokatkad dobar. U knjigi Marka Tvena, on je privarant koji zapravo nema nikake posebne moći. I u mnogim drugim dilima, on se pojavljava, a njegov karakter se rasteže od arogantnog druida do požrtvovanog kršćanina. I zapravo, od svega po malo je i istina o Merlinu.

Posli toliko vikova i verzija, teško da bi sam sebe mogo pripoznat danas. A posli literature, pojavila se televizija. Na koju je takođe lako našo put. U animiranom filmu Volta Diznija „Kameni mač”, pojavljava se ko dobru čarobnjak. Ovakog Merlina većina nas pozna - dugačka bila brada, cilindričan šešir i čarobni štapić.

U tom crtanom filmu, čeka se naslidnik kralja koji će izvaditi čarobni mač zarobljen u kamenu. Kako ga niko nije mogo dugo izvuć, legenda je zaboravljena. Sve dok se nije pojavio derančić po imenu **Vart**, koji je ostvario legendu i izvuko mač. Tu počinje avantura i nedaće koje prate mladog Varta do samog kraja. Al sve se dobro završava, zafaljujuć, izmed ostalog, i Merlinu.

A šta se sve u međuvremenu dešavalo, saznaćete kako pogledate crtani fim. Jedno je međutim cigurno, Merlin nije samo čarobnjak, nije samo ni istorijska ličnost nikog proroka iz 12. vika. Merlin je puno više od tog. Posto je legenda, ušo je u knjige, u crtane filmove, u naše ditiinjstvo. A da ni to ne bude sve, po njemu je jedan pojas asteroida u svemiru dobio ime.

T. K. Matković

Origami

Origami je stara japanska viština savijanja četvrtastog lista papira, tako da se od njega, uz što manje savijanja dobije određeni oblik jel kaka životinja. Najpopularniji je japanski ždral. Ova viština nastala je u 17. viku, al je postala popularna i drugdi u svitu dvisto godina kasnije, u 19. viku. Danas je origami jedan od oblika umitnosti.

Origami po svitu

Pored japanske forme origamija, i drugdi u svitu su se razvijale slične tehnike. Priciznije, u Kini, Nimačkoj i Španiji. Najstariji dokaz ove forme umitnosti u Evropi datira iz 15. vika. Viruje se da je ova viština došla „svilenim putom”, koji je u stara vrimena bio put kojim je Azija trgovala s Evropom, pa je i ova tehnika našla svoju publiku u novom okruženju. U Japanu ovake dokaze nalazimo u krajom 17. vika, u pismi Ihare Saikake, u kojoj opisiva papirne leptirove. Oni su bili važni za tradicionalno japansko vinčanje, jel su pridstavljali mladu i mladoženju.

Specijalni papir za origami

Postoje razne tehnike rada, i sva-

ko ko se ovim duže bavi, nađe koja mu najviše odgovara. Papir koji se koristi za origami je uglavnom šaren s jedne strane a bili s druge. Mada ima i šareni s obadvi strane, za modele koji su predviđeni da se ističu bojom, više nego oblikom.

Origami papir je takođe malo tanji od papira koji se koristi za dokumente, tako da je rad s njim lakši i mogu se dobit komplikovaniji oblici.

U Japanu se tradicionalno koristi „vaši” papir.

To je tradicionalno pravljeni papir koji je idealan za origami. Ovaj papir se ne dobija od drveta, već od bambusa, pirinča ili žita.

Pincete, makaze i dobra volja

U pravljenju origamija, ne koriste se samo prsti, već i jednostavni alati. Tu mogu naročito bit korisne pincete, spajalice, a nije zgoreg imati i kaki čvrst, četvrtast predmet kojim bi se origami mogo ispeglat ako postoji potreba da se što bolje utvrdi oblik.

Akcioni origami podrazumiva da se jedan dio miče ako vučete drugi, recimo krila ždrala će se raširit ako ga budete vukli za rep. **Modularni origami** je pak drugačiji, on se sastoji od više isti dilova koji zajedno čine jednu cilinu. Ovaki origami prave se u dilovima. Takođe je moguće raditi **origami u tehnici vlažnog savijanja**, ova tehnika omogućiva da se dobiju vrlo prirodni blago zaobljeni oblici. Za razliku od oštri ivica klasičnog origamija.

Postoji i tehnika koja dozvoljava sickanje suvnišni dilova, a nju zovu kirigami. Ovo naravno, nisu danas jedine poznate tehnike, a i vi ćete možda i sami otkrit još koju. Triba vam samo par listova papira i osnovna uputstva, da dobijete svoj prvi origami koji možete ponosno pokazat svima.

T. K. Matković

Ledeni hoteli

Virovali jel ne, iako kod nas sniga nema stalno, ima mesta na svitu di ga ima priko cile godine. Zapravo, imate utisak da tamo i nema ništa drugo osim leda i sniga! A koja su to mesta i kake hasne mož bit od toliko sniga, a da se on ne gura uz put, saznaćete u redovima koji slide. Laponija je oblast u Finskoj, koja je, iz naše perspektive, zdravo blizo Arktiku. A na tom Arktiku, i oko njeg, zna bit tako ladno da i bili medvidi dobiju kijavicu pokadkad. Kogod se u toj Laponiji sitio napraviti ni manje ni više, neg čitav hotel od leda!

A zašto i ne bi, kad Eskimi žive u igloima od stisnutog sniga vikovima, i niko nije na ulici. Zapravo, kod Eskima i nema ulica pa nema ni beskućnika. To su zdravo dobri ljudi.

Al da se vratimo našoj temi. Kad uđete u hotel, ako niste redovno obučeni, prvo što ćete primetiti je da je zdravo ladno. A kad se naviknete na to da je zdravo ladno, cigurno će te primetiti da je i zdravo lipo.

Sve ko od cakla

Sve izgleda ko da je od cakla, jel od samog kristala, zavisi ko koliko

ima mašte. Hotel je ukrašen figura, pogađate, od leda, a da ste dovoljno veliki, mogli bi sist za šank i naručiti votku u čaši od leda! Spava se na krznima od bizona pa noćom nije ladno, al vrućeg čaja nemojte iskat jel će vas osoblje značajno pogledat.

Ovaj hotel od leda radi punom parom priko cile godine. A kako i neće kad im ne stižu računi za daljinsko grijanje. Nisu morali mećat ni skupe klima uređaje. Vlasnici hotela su na tom prišparali novaca pa su uložili u

druge zanimljivosti, ko što je vozanje sankama i umitničke izložbe od leda. Ko voli irvase a ko kerove za vuču, to je već stvar ukusa. I s jednim i s drugim vozanje je za pamćenje, jel kod nas se niko ne voza tako.

Osim ovog hotela u Laponiji, nikli su i drugi, u susidnoj Švedskoj i Norveškoj. Pa ako vam sankanje i gradvanje nije dovoljna zimska čarolija, birajte di će te, jel ovo bi mogo bit pun pogodak. Tribate se samo dobro pripravit za dugačak put.

T. K. Matković

Pada, pada snig

Draga dico, dok jutrom pogledate u avliju i čekate kad će se zabiljit, možete pročitati šta to donosi omiljene radosti zimi.

Kako nastaje snig?

Još od vremena kad su vaše majke i dide išle u škulu pa do danas, ima štogod što se nikad nije prominilo, a to je:

Zvoni. Kraj časa. Velik odmor. Čitav razred jurne napolje. A tamo – veeelk snig! I onako, u raskopčanim kaputima jel jaknama počinje gombocanje i gađanje snigom. Po koja cura počme plakat, al kad vidi da je niko ne čuje i ne gleda šopa i ona koliko god mož nebil se kako god kome osvitila. Kraj odmora svi dočekuje srični i rumeni obraza.

A jestel se kargod zapitali šta je to snig? Puno nji kaže da je to smrznuta voda. Pa zašto onda snig nije ko led? Poznato je svima da voda isparava, podiže se u visine di je vazduh ladan, tamo se na ladnoći zgusne, formiraje se vodene kapljice i padaje na zemlju u obliku kiše. Al, ako se ta vodena para smzne u atmosferi prije nastajanja kapljica, onda se stvaraje mali kristali. Možda ste imali priliku vidit kad voda počinje mrznit da se javljaje sitni „ledići”. To su kristali

vode koji su se okupili oko jednog jezgra, a ima ji na stotine u samo jednom milimetru. Zbog strujanja vazduha kristali lete na sve strane i skupljaje se oko jednog jezgra. To mož bit zrnce prašine (od vulkanskog prava do svemirske čestice) jel kapljica vode. Kad ta „družina” postane dovoljno velika i teška, i po

nikoliko stotina kristala, ona pada na zemlju i mi to zovemo - pahuljice. One padaje samo onda ako su cilim svojim putom bili na temperaturi nižoj od nule stepeni. Što je temperatura nižia pahuljice su sve sitnije. Zabiluženi su primeri pahuljica veliki i po tri centi.

Oblik pahuljica

Naučnici su još od 17. vika ispitali oblik pahuljica – došli su do zaključka da su one najčešće šestougaone. Zašto je to tako najlakše je objasniti ako znaš šta je H_2O . Dakle, molekul vode sastoji se od dva atoma vodonika i jednog atoma kiseonika. Zato, kad se molekul vode kristalizuje on mora obrazovati trostrane jel šestostrane oblike. Zato i pahuljice najčešće imaju šestougaoni oblik.

Zanimljivosti o snigu

A evo još neki zanimljivosti o snigu i pahuljicama:

U minerale spada: biseri, dijamanti, so, snig...

Ne postoje dve iste pahuljice – ko što u prirodi ne možete naći dva jednaka lista na grani, tako ni pahuljice nisu iste. U početnoj fazi formiranja

one su skoro iste, al se kasnijim spajanjem sve više razlikuju;

Snig u sebi ima puno vazduha i zato je slab provodnik toplote. Zbog tog „snižni pokrivač“ dobro dođe žitu na njivama, zbog tog je vruće u igloima (kuće od sniga)...

Najveća pahulja na svitu izmirena je 1887. godine. Ona je imala prečnik od 38 centi!

Zabiluženo je u nikim zemljama da je pado crveni, zeleni, plavi, crni snig. To je zato što je vazduh podigod zagađen sitnim gljivicama jel česticama prašine koje lebde i vaćaje se za pahuljice dok pada. Pokadkad taki snig ima dobar ukus, al će vam se to posli gadno osvitit.

Najviše sniga za godinu dana padne na Aljaski – oko 10 meteri!

U Rusiji su zime zdravo ladne i svi su na to već navikli. Al kad 2009. godine snig do polovine decembra nije još pao pojavio se slideći oglas: „Snig za vašu avliju. Brzo i jeftino. Direktna isporuka“. Za pokrivanje prostora od 100 kvadrata plaćali su 1.400 evra!

U Engleskoj je lanjske godine jedan dida od 72 godine odvezo svoju ženu na aerodrom i posli tog je tri dana luto po snigu. Kad ga je milicija našla prizno je da se izgubio i nije našo put do kuće.

U jednom gradiću u poljskoj gradonačelnik ne dozvoljava da se čisti snig s ulica. On kaže da će se i onako otopit pa ne vridi samo bacat novce na to.

Eskimske kućice – još jedna zanimljivost

Na obroncima sivernog pola, di je vičito snig, živi jedan narod – Eskimi. Oni liti žive u šatri od krzna životinja koje su ulovili, a zimi u zemunicama od sniga i leda – iglou. Iglo se koristi tokom sezone lova. Za

gradnju je prvo potriban dobar majstor koji zna gradit ovake kuće. Prvo se očisti gornji sloj sniga, koji nije dovoljno tvrd. Onda se oblikuju blokovi, nožom jel pilom ako imaje, veličine do 70 centi. Za jedan manji iglo potribno je oko 50 ovaki blokova. Prvi nekoliko redova ređaje se ravno, a onda se počinje izgradnja kupole. Unutrašnjost se mož malo ogrebat nožom, zagrijat lampom kako bi se snig malo topio i tako zatvorio sastave i ojačo konstrukciju.

Temperatura vazduha u iglou mož biti viša i do 50 stepeni od spoljašnje. Ako je npr. napolju -40, unutra mož bit do 10 stepeni.

Ne grade samo Eskimi igloe. Tako je npr. u Berlinu jedan čovik osto brez kuće. Bilo mu je dosadno pa je na željezničkoj stanici počo pravit Sniška Bilića. Kad je nakupio puno sniga prominio je plan. Nagomilan snig pritvorio je u kolibu od leda. Falio se da mu je dobro, jel ne plaća kiriju, struju, ne triba mu frižider. Isprid svojeg igloa je sviro, pivo i tako zaradio koji dinarčić. Nisu ga dirali, nije ni on nikog diro sve dok nije malo više cugnio. E, onda je bio nezgodan jel je znao ošinit prolaznika lopatom ako mu ne udili štogod.

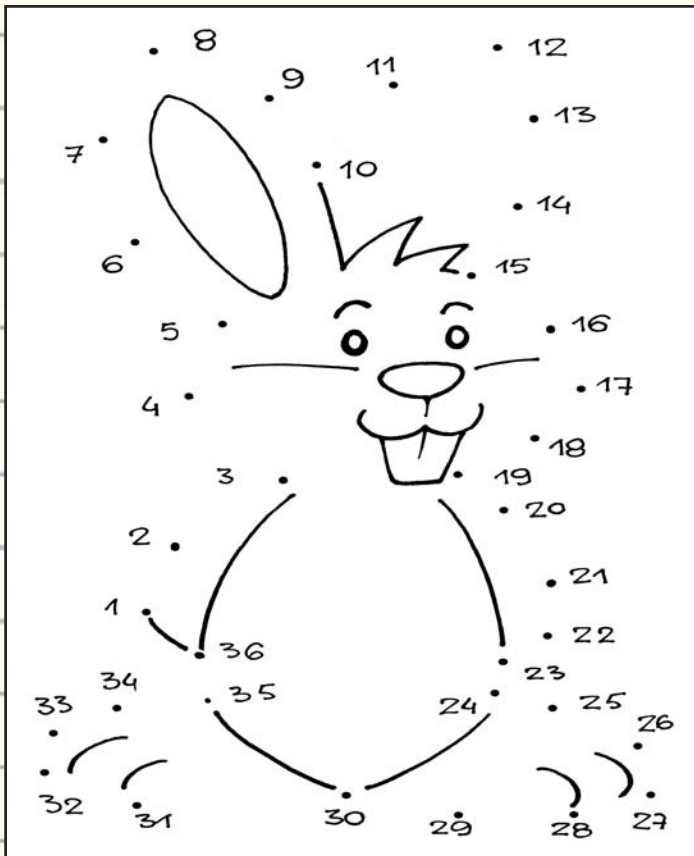
Ruža Josić

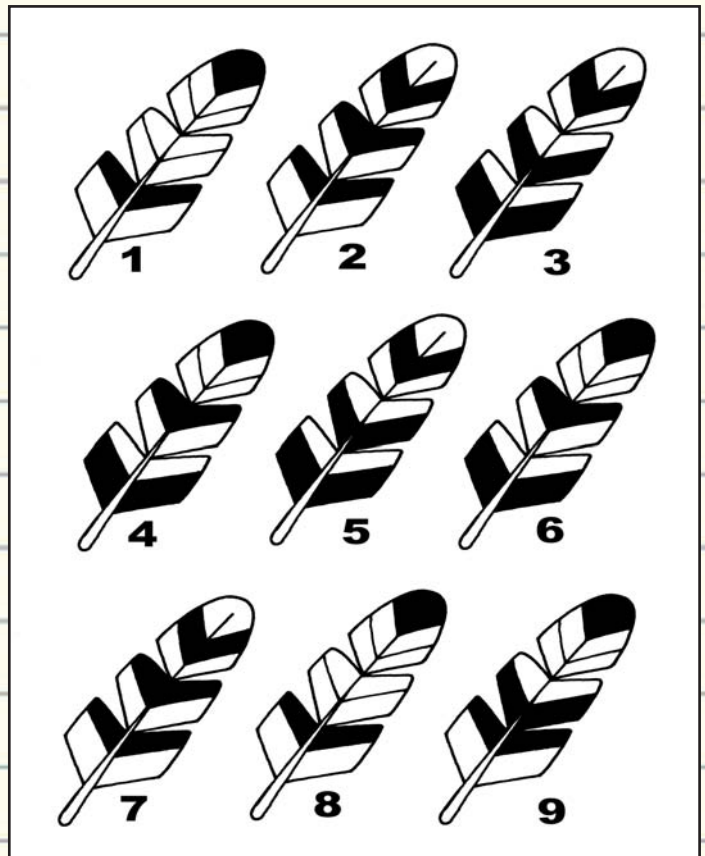

SPOJI TAČKICE REDOM I VIDI KO SE SAKRIO NA SLIKI!

PRONAĐI PAROVE ISTI PERCADI!

PRONAĐI RAZLIKE IZMED LIVE I DESNE SLIKE!

PITALICA

Šta se dobije kad se pomišaje slon i kengur?

Ogromne rupe po Australiji.

BUNJEVAČKE NARODNE IZREKE

Divanu nikad kraja.

Divojka je lipo ime, al je kratko vreme.

Divojka se ne traži batinom već rakijom.

Dobar glas se daleko čuje, a rđav još dalje.

Dobar i lud iđu istim sokakom.

Dobar ko komad kruva.

Dobar je Bog, al su i vragovi jaki.

KO JE PRVI POČO

Divane dvi komšince, pa će jedna:

„Kad ćete se otarasit onog vašeg Rundova?“

„Zašto“, začudi se druga, „šta vam smeta naš ker“?

„Kako zašto? Juče, dok je naša Justika imala čas pivanja cilo vreme je zavio i ona se sirota nije mogla skoncentrisat“, objasni vidno izsekirana komšinca.

„Ne znam ja šta vi oćete, pa ona je prva počela!“, odbrusi joj druga.

OZNOJENA ZEMLJA

Učiteljica pita učenike na času svita oko nas:

„Dico, ko zna kako nastaje rosa“?

Javlja se Marinko i kaže:

„Zemlja se okreće cili dan pa se oznoji.“

VAŽNA LIČNOST

Učiteljica divani s učenicima na času, pa njim kaže:

„Dico, navedite mi jednu važnu stvar koju nismo imali prija deset godina.“

Manda visoko diže dva prsta.

Učiteljica je prozove a ona važno kaže: „Prija deset godina niste imali mene“.

KO DIVANI ISTINU?

Sigraje se brat i sestra. Čer do trče kod mame i kaže:

„Mama, bata mi je lupio šamar“.

„Zašto lažeš? Oćeš opet da te udarim?!“, poviče brat iz sobe.

DI BAŠ NAJGORI...

Došla mater iz škole pa ruži sina Nikolu:

„Crni Nikola, pa jel ti baš moraš bit najgori đak u razredu?!“

„Nisam ja kriv mama. Onog Marka, što je bio gori od mene su prošle nedilje izbacili iz škole“, objasni Nikola mami.

PO CILI DAN ČEKA

Mlad doktor otvorio privatnu ordinaciju. Pozvo prijatelja da mu pokaže nov stan u kojem je i lipo opremljena ordinacija.

„A di ti je čekaonica“? - upita prijatelj.

„Ode u ovoj sobi. Ode po cili dan čekam pacijente“, razočarano objasni mladi doktor.